

Univerzita Hradec Králové Pedagogická fakulta

Pedagogická fakulta
Univerzita Hradec Králové

Hodnocení diplomové práce
Posudek oponenta práce

Jméno autora: Bc. Petra Režná

Název práce: Specifika výchovy v sociálně slabých rodinách

Oponentka práce: Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová, Ph.D.

Téma práce je aktuální a má přímou souvislost se studovaným oborem, svým zaměřením směřuje k praxi studovaného oboru. **Cílem práce... je s oporou o analýzu odborné literatury a vlastní empirické šetření postihnout rozdíly ve výchově dětí v sociálně slabých rodinách oproti rodinám funkčním a zhodnotit dopad těchto rozdílů na život dítěte** (s. 10).

Takové **zacílení tématu je přijatelné, představuje však velkou výzvu** a klade na autorku práce nemalé nároky. Struktura jednotlivých kapitol je s tématem provázána, chybí však přesnější rozbor sociálně slabé rodiny. **Jednotlivé kapitoly jsou pojaty velmi obecně**, přinášejí základní a relevantní poznatky, bylo by však žádoucí, aby lépe operacionalizovaly funkční rodiny a rodiny sociálně slabé. Bez tohoto upřesnění práce směřuje do ztracena.

Způsob zpracování Kapitoly 1.2 by naznačoval, že za funkční rodinu je v této práci považována rodina s jasným rozdělením rolí a kompetencí na „typicky“ ženské či mužské. **Prosím o upřesnění či vyvrácení tohoto předpokladu u obhajoby.** Podkapitola 1.4 a její dílčí členění přímo nesouvisí s tématem, struktura kapitol je také nedostačující, jde pouze o sumarizaci základních informací bez hlubšího propracování.

Druhá kapitola se zaměřuje na výchovu dětí v rodině, autorka zde představuje možné výchovné styly a věnuje se tématům s výchovou dětí souvisejícím. Za neobvyklý považuji název podkapitoly 2.2 *Výchovné nástroje*, **prosím o podrobnější objasnění volby takového názvu, jde o nástroje či prostředky?** Jak vnímá autorka rozdíl obou pojmů. Oceňuji však zařazení kapitoly, která reflektuje současné trendy ve výchově.

Třetí kapitola *Sociální práce s rodinou* představuje základní spektrum služeb pro rodiny a systém pomoc rodinám. I zde se však jedná o představení základních informací, chybí přesnější identifikace toho, kdo je považován za sociálně slabou rodinu. Podkapitola 3.2.1. *Systém sociálního pojištění* považuji vzhledem k tématu za nadbytečnou.

Čtvrtá kapitola představuje empirické šetření, teprve zde je ujasněno, na základě čeho jsou rodiny kategorizovány, klíčovým kritériem dělení rodin se stalo ekonomické hledisko (viz s. 41). Tomu však neodpovídá pojetí prvních tří kapitol, pokud je hlavním kritériem rozdělení rodin ekonomické hledisko, pak by větší část práce měla směřovat k popisu rozdělení zdrojů ve společnosti a řešenými otázkami měla být chudoba, případně ekonomická dimenze sociálního vyloučení apod. Sama autorka vymezila rodiny takto: „...pojem sociálně slabá rodina označuje takovou rodinu, která svou ekonomickou situaci řeší pobíráním sociální dávky/dávek, s výjimkou peněžitě pomoci v mateřství a rodičovského

příspěvků.“ (s. 41). Takto stanovené kritérium vnímám problematičtěji, v době, kdy velká část rodin čelí spíše vyloučení na trhu práce, nikoliv z trhu práce a kdy je hlavním problémem prekarizace práce může být toto kritérium zavádějící. **Prosím o přesnější objasnění volby tohoto kritéria u obhajoby.** Také vymezení funkční rodiny považuji za problematičtější: „*Jako funkční rodinu označujeme takovou rodinu, která je finančně samostatná, plně zajišťující svou ekonomickou funkci (Dunovský, 1986, s. 28)*“ (s. 42). Chápu, k čemu autorka patrně směřuje, ale **nepovažuji pojem sociálně slabá rodina za dobře zvolený.** Pokud by autorka rodiny identifikovala již od počátku ekonomicky orientovaným kritériem a uzpůsobila by tomu i název a strukturu práce, bylo by to naprosto v pořádku, v této podobě je to poněkud zavádějící.

Další problém výzkumného šetření vidím ve způsobu výběru vzorku. Autorka jej popisuje takto: *Výběr je proveden na základě dostupnosti, přičemž jednotlivé respondenty zastupující sociálně slabé rodiny jsme kontaktovali přes Odbor sociálních věcí Magistrátu města Pardubice. Respondenty zastupující funkční rodiny jsme kontaktovali přímo.* (s. 44)

Prosím o objasnění tzv. přímého způsobu výběru respondentů, jiné údaje o této zkoumané skupině v práci nejsou upřesněny.

Pro sběr dat autorka použila dotazník vlastní konstrukce, ke každé položce se váží zpravidla dvě položky dotazníku. Vyhodnocení celého šetření je pouze za pomoci procentního vyjádření, statistické metody autorka nevyužila.

Vzhledem k problematičtějšímu vymezení zkoumaného souboru a nedostatečnému teoretickému a metodologickému ukotvení pojmů funkční rodina a sociálně slabá rodina, nelze výsledky a vyhodnocení hypotéz spojovat s těmito pojmy a rodinami. O tzv. funkčních rodinách nevíme nic, kromě informace že jde o pracující rodiče a byli vybráni „přímo“. Výstupy šetření vypovídají tedy spíše o tom jak některé otázky tkající se volného času, výchovy a školních výsledků vnímají rodiče vedení v databázi OSPOD.

Práce se zdroji je na dobré úrovni, první část práce je zpracována přijatelně, problematičtější částí práce je až výzkumné šetření.

Jazyková a formální stránka práce odpovídá požadavkům.

První tři kapitoly jsou zpracovány jako ucelený přehledný text, který je ukotven v adekvátních zdrojích. Problémem je příliš obecné pojetí některých kapitol a zařazení částí, které s tématem přímo nesouvisí. Autorce se nepodařilo dostatečně se vypořádat s terminologickým úskalím zvoleného označení rodin. Celkově je patrná velká pečlivost při zpracování, autorka dobře pracuje se zdroji, výzkumné šetření je ještě přijatelné, ale je zpracováno velmi problematičtěji. **Práci jako celek doporučuji k obhajobě.**

Navrhované hodnocení: A B C D E F

Konkrétní náměty, připomínky nebo otázky vyžadující doplnění u obhajoby:

1. Reagujte prosím na otázky v textu posudku.
2. Jakou představu měly sociálně slabé rodiny o autokratické, liberální a demokratické výchově, jak jim bylo toto rozdělení objasněno?